

TDP005

Föreläsning 1

Filip Strömbäck

- 1 Kursinformation
- 2 Mjukvaruprojekt
- 3 Kravspecifikation
- 4 Metoder
- 5 Systemdesign och OOP
- 6 Testning
- 7 Kom ihåg

Personal

Examinator	Klas Arvidsson
Kursledare	Filip Strömbäck
Assistenter	Pontus Haglund Pia Løtvedt Lukas Pohlman
Kursadministratör	Madeleine Häger Dahlqvist

Kursinnehåll

- Introduktion till mjukvaruutveckling
- Objektorientering och UML
- Verktyg
 - IDE - CLion
 - Byggverktyg - Make och CMake
 - Dokumentation - Doxygen

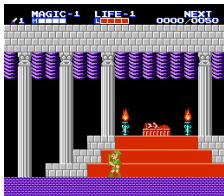
Skillnader från tidigare år

- Nytt seminarie om kravspecifikationen

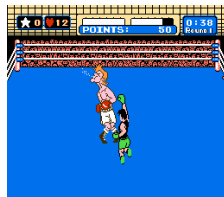
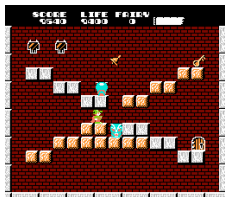
Projekt

- Design och implementation av ett 2-dimensionellt spel
 - Simulering av en värld
 - Figurer med beteende över tid
 - Spelaren styr minst en av dessa
 - Interaktion mellan figurer
 - (öva på objektorientering)
- Dokumentera spelet och processen

Inspiration

Inspiration

Minimikrav

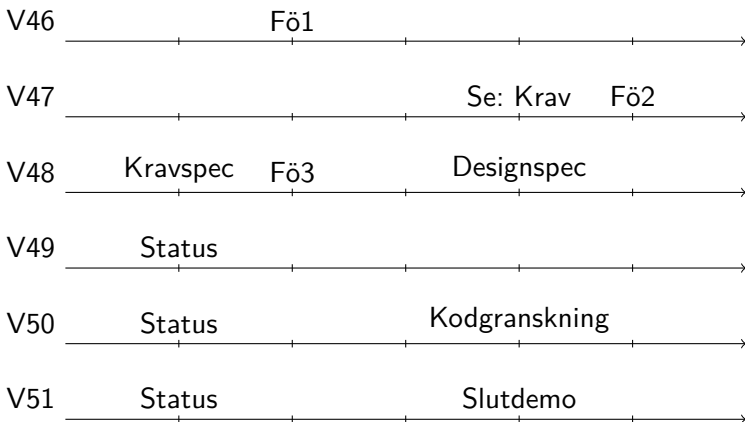
- Spelet ska simulera en 2D-värld i *realtid*.
- Minst 3 typer av objekt.
 - Det ska finnas fler instanser av minnst två av dessa.
- Objekten ska röra sig över skärmen.
 - Spelaren ska styra minst ett av dessa.
 - Åtminstone en annan objekttyp ska röra sig.
- Kollisionshantering ska finnas.
- Ska vara enkelt att modifiera banor i spelet.
- Spelet ska upplevas som sammanhängande.

Krav på implementationen finns på kurshemsidan.

Upplägg

- 3 föreläsningar
 - Introduktion, kravspecifikationen, projektmetoder
 - Projektmetoder, Make/CMake och Git i projekt
 - SFML och UML
- 3 valfria labbar (använd dem om ni kör fast)
 - CLion
 - Make och CMake
 - SFML
- Projekthandledning vid behov

Tidplan

Statusrapporter

- Kort avstämning, via e-post
- Vad har gjorts under veckan?
- Vad tänker ni göra under kommande vecka?
- Prioriterad *backlog*

Examination

- Dokument:
 - Kravspecifikation
 - Designspecifikation
 - Kodgranskningsprotokoll
 - Individuell reflektionsrapport
- Statusrapporter
- Individuellt portfoliotillägg
- Programredovisning
 - Demosession - visa upp ert projekt
 - Kod, dokumentation och kompilersinstruktioner

Examination

Rapporterna bedöms med G eller VG:

- Kravspecifikation
- Kodgranskningsprotokoll
- Designspecifikation
- Individuell reflektionsrapport

Projektet bedöms med 3, 4, 5:

- Program och kod
- Se kurshemsidan för krav

Slutbetyg:

- 3: Godkänt på alla moment
- 4: 4 på projektet + minst 1 VG
- 5: 5 på projektet + VG på reflektion + ett till VG

Redovisning

- Kod lämnas in via GitLab
 - Maila länk till er assistent
 - Bjud in assistent och mig
- Dokument lämnas in via e-post
 - Till er assistent
 - Dokument i PDF-format
 - Statusrapporter som text i mailet

- 1 Kursinformation
- 2 **Mjukvaruprojekt**
- 3 Kravspecifikation
- 4 Metoder
- 5 Systemdesign och OOP
- 6 Testning
- 7 Kom ihåg

Vad är ett projekt?

- Ett *definierbart* ändamål
 - Definieras i kravspecifikationen. Funktionalitet, prestanda, etc.
- Ett *unik* åtagande
 - Inte rutinarbete, avser något som inte gjorts identiskt tidigare.
- En *tillfälligt* aktivitet
 - Det finns en tydlig början och ett tydligt slut.

Mjukvaruprojekt - Software Engineering

Mål:

- Konstruera stora och komplexa mjukvarusystem
- Följa användares och beställares önskemål
- Hålla budget- och tidsramar
- Uppfylla kvalitets- och underhållskrav

Alltså behövs:

- Metod
- Verktyg
- Riktlinjer
- ...

Begrepp

Principer:

- Ett sätt att uppnå ett visst mål
 - Parprogrammering
 - Planning poker

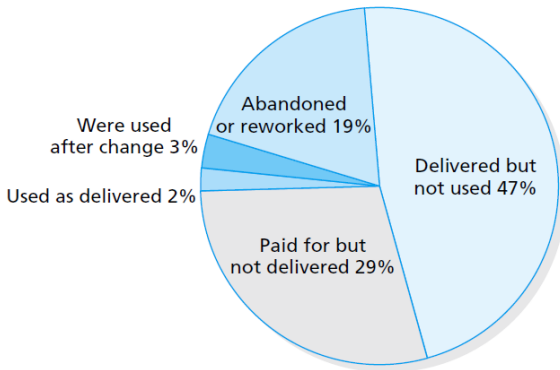
Metod:

- En samling principer för ett helt projekt
 - Scrum
 - Extreme Programming (XP)

Metodologi:

- Läran om hur metoder konstrueras, värderas och deras generella egenskaper.

Varför behövs detta?

Software Engineering for Students: A Programming Approach, D. Bell

Projekt

Ett projekt löper allmänt i ordningen:

	Fas	Resultat
1	Förstå problemet	Kravspecifikation
2	Planlägg lösningen	Projektplan
3	Genomför planen	Designspecifikation, kod
4	Utvärdera resultat	Ny kod, testdokument

- 1 Kursinformation
- 2 Mjukvaruprojekt
- 3 Kravspecifikation**
- 4 Metoder
- 5 Systemdesign och OOP
- 6 Testning
- 7 Kom ihåg

Kravspecifikationen beskriver

- Vad ska byggas?
 - Spelidé
 - Målgrupp
 - ...
- Hur ska det fungera?
 - Hur interagerar spelaren med spelet?
 - Hur beter sig saker på skärmen?
 - Hur saker med varandra?
- Funktionella och ickefunktionella krav
- Men inte kodstruktur eller liknande

Kravspecifikationen beskriver

- Vad ska byggas?
 - Spelidé
 - Målgrupp
 - ...
 - Hur ska det fungera?
 - Hur interagerar spelaren med spelet?
 - Hur beter sig saker på skärmen?
 - Hur saker med varandra?
 - Funktionella och ickefunktionella krav
 - Men inte kodstruktur eller liknande
- ⇒ betraktar produkten som en svart låda

Designnivåer i kravspecifikationen

- Vision - vad är den bärande tanken bakom systemet?
- Mål - vad är det mer konkreta målet med systemet?
- Målgrupp - vilka ska använda systemet?
- Tjänster
 - Vad ska man kunna göra med systemet?
 - Vad erbjuder systemet för tjänster?
- Användbarhetsmål - hur ska tjänsterna upplevas?

Designnivåer i kravspecifikationen

- Funktionalitet och innehåll
 - Går det att beskriva mer konkret vilken funktionalitet och vilket innehåll som ska finnas i systemet?
 - Interaktionsstruktur - Hur ser användargränssnittet ut?
 - Interaktionstekniker - Hur interagerar man?
 - Fysisk form - Är det en fysisk produkt? Mjukvara för en dator?
- Säkerhetskrav
- Eventuella hårdvaru- och prestandakrav

Krav

- Ska-krav
 - minimikrav för att produkten ska accepteras
- Bör-krav
 - implementeras i mån av tid

Krav

- Ska-krav
 - minimikrav för att produkten ska accepteras
- Bör-krav
 - implementeras i mån av tid
- Tänk på:
 - Tydliga krav - ska kunna genomföras av andra
 - Mätbara krav - tydligt när kravet är klart

En bra kravspecifikation ska producera likvärdiga resultat oavsett vem man ger den till. (Prova gärna om ni vill!)

Exempel på krav

- Spelaren ska kunna ta skada.

Exempel på krav

- Spelaren ska kunna ta skada. (dåligt)
- När spelarens figur kolliderar med något farligt ska spelaren ta skada.

Exempel på krav

- Spelaren ska kunna ta skada. (dåligt)
- När spelarens figur kolliderar med något farligt ska spelaren ta skada. (bättre)
- När spelarens figur kolliderar med något farligt ska spelarens hälsa minska med 10 enheter.

Exempel på krav

- Spelaren ska kunna ta skada. (dåligt)
- När spelarens figur kolliderar med något farligt ska spelaren ta skada. (bättre)
- När spelarens figur kolliderar med något farligt ska spelarens hälsa minska med 10 enheter.
- När spelarens hälsa har nått noll ska spelet avslutas och "Game Over" visas.

Exempel på ska- och bör-krav

Ska-krav:

1. Spelaren ska kunna förflytta sin figur på skärmen med hjälp av piltangenterna.
2. Fiendefigurerna ska flytta sig i förutbestämda banor på skärmen.
3. När spelarens figur kolliderar med en fiendefigur så ska spelet avslutas.

Exempel på ska- och bör-krav

Ska-krav:

1. Spelaren ska kunna förflytta sin figur på skärmen med hjälp av piltangenterna.
2. Fiendefigurerna ska flytta sig i förutbestämda banor på skärmen.
3. När spelarens figur kolliderar med en fiendefigur så ska spelet avslutas.

Bör-krav:

4. Spelaren ska kunna välja vilka tangenter som ska användas för att styra spelet via inställningsmenyn.
5. Fiendefigurerna ska röra sig mot spelarens figur.

Kravspecifikation i kursen

- Ska beskriva ert mål med spelet
- Ska innehålla minst 6 ska-krav och 3 bör-krav
- Kraven ska tillsammans täcka hela spelidén

Vid kursens slut ska ni uppfylla alla ska-krav för att få betyg 3.

Kravspecifikationen fungerar som ett kontrakt mellan er och kursledningen om vad som ska utvecklas.

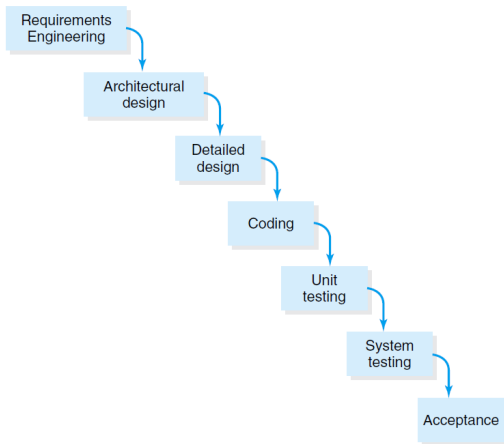
Backlog

Prioriterad lista över era krav med veckomål utmarkerade.

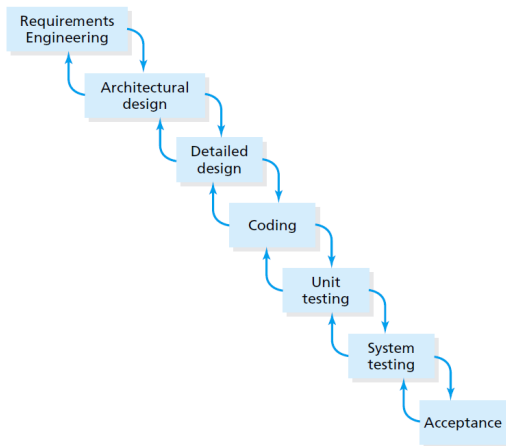
- 2. Fiender ska röra på sig
- 1. Styra spelarens figur
- 3. Kollision
- 5. Svårare fiender
- 4. Välja tangenter

- 1 Kursinformation
- 2 Mjukvaruprojekt
- 3 Kravspecifikation
- 4 Metoder**
- 5 Systemdesign och OOP
- 6 Testning
- 7 Kom ihåg

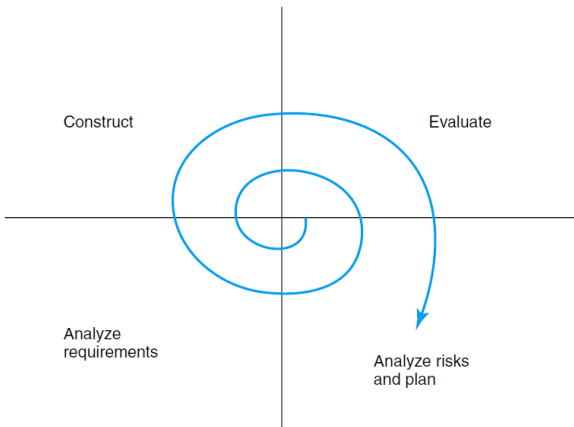
Vattenfallsmodellerna

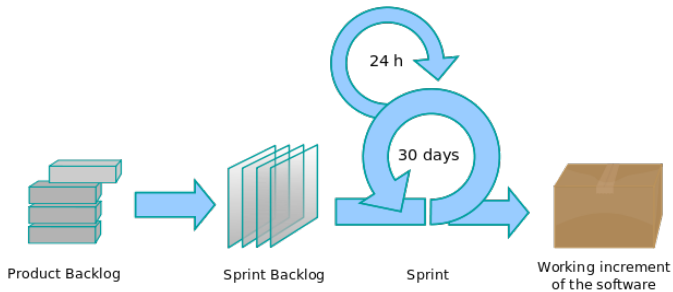
Vattenfallsmodellen med återhopp

Spiralmodellen

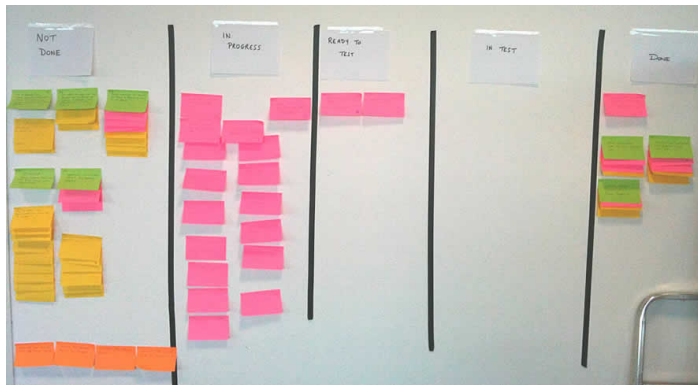

Scrum

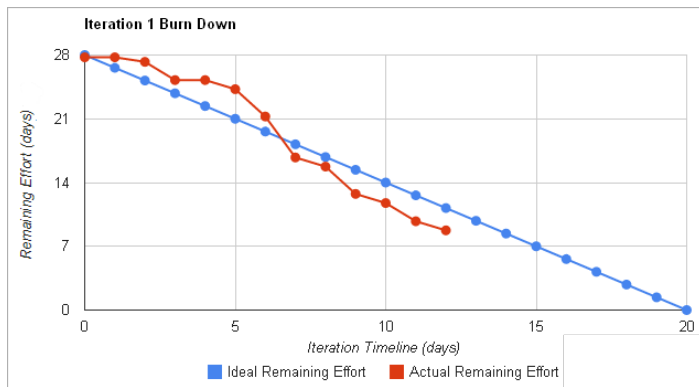

By Lakeworks - Own work, GFDL

Scrum - TODO board

Scrum - Burndown chart

Prototyping

- Bygg en enkel prototyp
- Visa den för beställaren
- Använd den feedback ni fått för att förbättra kravspecifikationen
- Fortsätt tills beställaren är nöjd!

Prototyping passar ofta bra tillsammans med agila metoder!

Metod i kursen

Mer agilt än i förra kursen:

- En "sprint" i veckan
- Måndagsmötena motsvarar sprintretrospektiv
- Statusrapporten innehåller er backlog
- Större möjlighet att experimentera

- 1 Kursinformation
- 2 Mjukvaruprojekt
- 3 Kravspecifikation
- 4 Metoder
- 5 Systemdesign och OOP**
- 6 Testning
- 7 Kom ihåg

Systemdesign

- Mål: omsätta kravspecifikationen till en lösning
- Konceptuell design:
 - Vad systemet gör
 - Skrivet i beställarens språk utan teknisk jargong
 - Kopplat till kravspecifikationen

Systemdesign

- Mål: omsätta kravspecifikationen till en lösning
- Konceptuell design:
 - Vad systemet gör
 - Skrivet i beställarens språk utan teknisk jargong
 - Kopplat till kravspecifikationen
- Teknisk design:
 - Hur systemet gör saker
 - Plattform
 - Hierarki och funktion hos programkomponenter
 - Datastrukturer och dataflöde

Kort historia

- I början: Ingen struktur, gör som du vill
- Strukturerad programmering
 - Problem: skalar inte till stora system
- Objektorientering
 - Simula, Smalltalk
 - LISP, C++
- Multiparadigm?

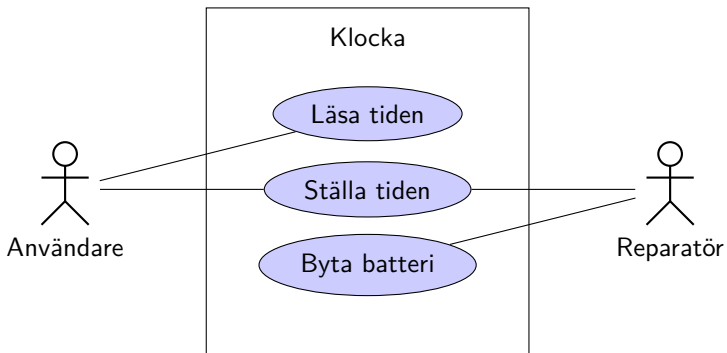
Vad är ett objekt?

- Abstraktion av världen
- Kan *utföra* saker som svar på *meddelanden*
- Har ansvar för sitt eget tillstånd
- Oberoende enheter
- Delad data undviks
- Systemfunktionalitet uttrycks som samarbete av flera olika objekt

Objektorienterad analys och design (OOA/OOD)

- Börja med användningsfall (eng. *use cases*)
- Kategorisera efter aktörer, dvs. *vem* som utför saker
- Hitta beroenden mellan olika fall
- Hitta klasser exempelvis med hjälp av CRC-kort
- Formalisera med hjälp av klassdiagram (i UML)

Användningsfall

CRC-kort

<i>Class</i>	
<i>Responsibilities</i>	<i>Collaborators</i>

CRC-kort

<i>Class</i>	
<i>Responsibilities</i>	<i>Collaborators</i>

Exempel:

Klocka	
Visa tiden	LCD-display
Ändra tiden	LCD-display, knappar
Byta batteri	Batteri

Implementation

- Standarder
- Kodningsriktlinjer - stilguide

Implementation

- Standarder
- Kodningsriktlinjer - stilguide
- Dokumentation
 - Intern dokumentation
 - Header-kommentarer
 - Kodkommentarer
 - Namngivning
 - Data-dokumentation
 - Extern dokumentation
 - Översikt av systemets komponenter
 - Ingår i systemdokumentationen
 - Kika på Doxygen!

- 1 Kursinformation
- 2 Mjukvaruprojekt
- 3 Kravspecifikation
- 4 Metoder
- 5 Systemdesign och OOP
- 6 Testning**
- 7 Kom ihåg

Testning - översikt

- Enhetstestning
 - Fokuserar på enskilda klasser eller moduler
- Integrationstestning
 - Fokuserar på interaktion mellan moduler
- Systemtestning
 - Testar systemet i sin helhet
- Användbarhetstestning
 - Hur enkelt är det att använda det vi byggt?
- Regressionstestning - fungerar allt fortfarande?
- Acceptanstestning - har kraven uppfyllts?

Design och testning

- Designen bör ta hänsyn till testning
 - Bra design uppmuntrar till testning av moduler snarare än hela systemet
- Enkla designer är ofta enkla att testa
 - Tydliga abstraktionsbarriärer
 - Väldefinierad modulfunktionalitet
- Objektorienterad design
 - Respektera abstraktionsbarriärer
 - Moduler behandlas som enheter med ett väldefinierat gränssnitt mot omvärlden

Automatisera testning!

- Tråkigt att testa
- Skapa testsvit som byggs ut i takt med programmet
- Snabbt och smidigt att kompilera och köra testerna
- Integrera med Git - förhindra incheckning om testerna misslyckas
- Bibliotek: Många att välja på, Catch är bra!

Testfall

- Black-box
 - Tittar bara på specifikationen
 - Försök glömma koden
 - Be någon annan att skriva testfallen
 - Skriv testfall efter specifikationen först, implementera sen
- White-box
 - Tar hänsyn till koden
 - Skriv testfall som knäcker koden, testa gränsfall etc.
 - Skrivs av programmerare som kan koden
 - Se till att varje kodrad exekeveras minst en gång

Ekvivalensklasser för black-boxtestning

- Utgå från förväntat resultat
- Dela upp alla testfall i grupper
- Varje grupp innehåller testfall som producerar samma typ av resultat
- Testa gränserna för varje klass
- Glöm inte testfall som producerar fel!

Exempel

`getDaysOfMonth(year, month)` ger 6 klasser:
(30 dagar, 31 dagar, februari) $\times$ (skottår, ej skottår)

```
REQUIRE(getDaysOfMonth(1, 1200) == 31);  
REQUIRE(getDaysOfMonth(7, 1300) == 31);  
REQUIRE(getDaysOfMonth(4, 1996) == 30);  
REQUIRE(getDaysOfMonth(9, 2001) == 30);  
REQUIRE(getDaysOfMonth(2, 2000) == 29);  
REQUIRE(getDaysOfMonth(2, 2100) == 28);
```

Testdriven utveckling (TDD)

- Börja med att skriva test
- Skriv kod tills testerna lyckas
- Repetera tills allt är implementerat

- 1 Kursinformation
- 2 Mjukvaruprojekt
- 3 Kravspecifikation
- 4 Metoder
- 5 Systemdesign och OOP
- 6 Testning
- 7 Kom ihåg

Kom ihåg

- Webreg - se till att ni är anmälda
- GitLab - skapa repository, bjud in assistent och mig

Filip Strömbäck

www.liu.se